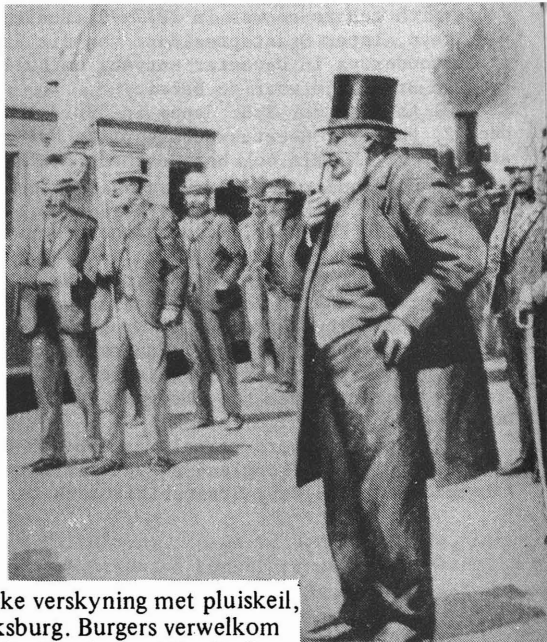

Borsbeeld van W.E. Bok, in 1986 te Pietersburg geplaas toe die dorp 100 jaar oud was.
Foto C. de Jong.

Die opskrif lui:

Willem Eduard Bok 1846-1904
Staatssekretaris van – State secretary of
Transvaal 1880-1889
Bokstraat na hom vernoem
Bok Street named after him
geskenk deur – presented by
Jannie en Virginia van Waveren
beeldhouer - sculptor
Jo Roos 1986.

Staatspresident S.J.P. Kruger in karakteristieke verskyning met pluiskiel, manel en kromsteelpyp op die stasie van Boksburg. Burgers verwelkom hom met 'n Vierkleurvlag. Agter hulle staan die Randtram. Hierdie foto is nie by die amptelike opening van die Randtramlyn op 17 Maart 1890 gemaak nie, want toe was Kruger afwesig; hy is toe verteenwoordig deur die Staatssekretaris W.J. Levds.

WILLEM EDUARD BOK, DIE NAAMGEWER VAN BOKSBURG

deur C. de Jong

Boksburg lê ongeveer 22 km ten ooste van Johannesburg. Onder die talryke herdenkingsdatums in 1980-89, 'n eeu na die ontdekking van goud in Oos- en Suid-Transvaal en die daaropvolgende opbloeï van Suid-Afrika, is die stigting van Boksburg. Dit is een van die dorpe wat as gevolg van die ontdekking van die Groot Goudrif aan die Witwatersrand ontstaan het. In 1886 is Johannesburg en Germiston (destydse Elandsfontein geheet) gestig, in 1887 Krugersdorp en Boksburg, in 1888 Benoni.

Boksburg is genoem na Willem Eduard Bok, Staatsekretaris van die Zuid-Afrikaansche Republiek (ZAR) in 1880-89. Hierdie regeringsfunksie het die ampte van eerste minister en minister van binne- en buitelandse sake van die ZAR omvat. Bok was een van president Burgers en daarna een van president Kruger se Hollanders, net soos sy vriend E.J.P. Jorissen, Staatsprokureur van die ZAR.

Willem Eduard Bok, 1846-1904, is gebore op die Nederlandse eiland Texel as jongste kind van notaris Willem Bok. Hy het onderwys in Amsterdam ontvang, Frans, Duits en Engels geleer en 18 jaar oud die Saint John's Collegiate School in Londen 'n jaar lank besoek om beter Engels te leer. Hy het in die graanhandel te Amsterdam gegaan, eers as werknemer, daarna as selfstandige.

Vermoedelik het die bloed van sy voorouers, die treklustige Friese, onder wie sy grootvader kaptein-luitenant ter see Hidde Bok, hom beweeg om in te gaan op 'n aanbod van president T.F. Burgers. Dié president het by sy besoek aan Nederland in 1875 'n groep Nederlanders oorgehaal om hom by te staan by die ontwikkeling van die agtergeblewe Transvaal. Bok het in 1876 30 jaar oud in Pretoria aangekom en het gedien as sekretaris van enige Volksraadskommisies. Die ZAR het naamlik groot behoefte aan geletterde bekwame penvoerders gehad. Hy het as sekretaris van Burgers dié se val as president en die anneksasie van die ZAR deur die Britse Hoë Kommissaris Theophilus Shepstone op 12 April 1877 meegemaak.

Verskeie van Burgers se Hollanders was destyds diep teleurgesteld oor die tweedrag onder die Transvalers, en die opposisie teen Burgers, onder andere van die visepresident S.J.P. Kruger, asook die afwesigheid van verset teen die vrypostige anneksasie deur 'n handvol Britte. Sommige van hulle het dan ook 'n tyd lank geen vertroue in die versetwil van die Transvalers gestel nie en die Britse bewind gedien of afsydig gebly, en hulle eers later by die opposisie teen dié bewind aangesluit. Onder hierdie weifelaars was E.J.P. Jorissen (1829-1912). Sy biograaf dr. J. Ploeger skryf oor hom in sy "ondergeskikte en weifelmoedige rol" in die opposisie: "... hy is bereid om hom in teenstelling tot Kruger by die anneksasie neer te lê". Eers na sy ontslag as Staatsprokureur deur die Britse bewind het hy sonder voorbehoud die kant van die opposisie gekies.¹⁾

Bok daarenteen het nie geaarsel nie. "Kort voor en tydens die Anglo-Boere-oorlog (1880/81) ontsien hy geen moeite om die saak van die Boere te bevorder nie", skryf Ploeger oor hom. Hy was lid van die eerste Transvaalse

deputasie saam met S.J.P. Kruger en E.J.P. Jorissen, wat in 1877 in Brittanje die onafhanklikheid teruggevaar het, en ook lid van die tweede deputasie - saam met S.J.P. Kruger en P.J. Joubert en met weglating van E.J.P. Jorissen - wat in 1878 die versoek in Londen tevergeefs herhaal het. Die Britse regering van Transvaal het hom dan ook in 1880 gearresteer en van hoogverraad beskuldig, maar Jorissen het hom as advokaat vrygepleit.

Op die byeenkoms te Paardekraal waar tot gewapende verzet besluit is, is Bok as Staatsekretaris benoem en saam met Jorissen het hy die nuwe regering tydens die oorlog in 1880/81 in Heidelberg gedien. In 1884 is hy as Staatsekretaris vir vier jaar deur die Volksraad herbenoem.

Van Bok is die naam van die dorp Amsterdam in Oos-Transvaal afkomstig. Op die plek het 'n kolonisasie van Skotte in die jare '60 misluk. In 1881 wou 'n sekere Scholten daar 'n dorp stig en ter ere van sy voorgangers Roburnia, na die gewilde Skotse digter Robert Burns, noem. Maar die regering het dié naam afgekeur en die voorstel van die Staatsekretaris Bok om die dorp na sy woonstad Amsterdam te vernoem, aanvaar.

In Bok se tweede ampstermyn is die Groot Goudrif aan die Witwatersrand ontdek en het die vinnige opbloei van Transvaal begin. 'n Deel van die verdienste daarvoor kom Bok toe. Tog het die Volksraad hom in 1888 nie herbenoem nie omdat die regering 'n opgeleide regsgeleerde wou aanstel. Dr. W.J. Leyds is in sy plek aangestel, maar omdat Leyds nog nie die vereiste leeftyd van 30 jaar bereik het nie, het Bok nog 'n jaar waargeneem. Leyds het geëis dat Bok 'n ander hoë amp moes kry en die Volksraad van die ZAR het Bok toe addisionele lid en notulehouer van die Uitvoerende Raad aangestel. Bok het ook in sy laaste ampsperiode moeilike take verrig, onder meer as kommissaris van die gesondheidskomitee van die vinnig uitbreidende Johannesburg. Daar is die Bokstraat na hom genoem. In 1897 het hy afgetree en hom in die voorstad Jeppe te Johannesburg gevestig. Daar is hy in 1904 oorlede.

Hy is op 17 Desember 1878 getroud met Marina Gerardina Johanna Eekhout. Hulle het twee seuns en drie dogters gehad. Sy seun dr. Willem Eduard Bok (1880-1956) het 'n verdienstelike amptenaar van Transvaal en regter van die Unie geword.

Die dorp Pietersburg het hom by sy eeufees in 1986 geëer met 'n borsbeeld in die stadspark. Hy verdien hierdie onderskeiding.

Literatuur

J. Ploeger, Willem Eduard Bok, artikel in "Suid-Afrikaanse Biografiese Woordeboek", deel een, ook in Engels gepubliseer; Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing (RGN) en Tafelberg, Pretoria en Kaapstad, 1968, met literatuuropgawe.

1) J. Ploeger, Jorissen, Eduard Johan Pieter, in "Suid-Afrikaanse Biografiese Woordeboek", deel 2, Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing (RGN) en Tafelberg, Pretoria en Kaapstad, 1972, p.353; ook in Engels gepubliseer - Kyk ook Jorissen, E.J.P., in Standard Encyclopaedia of Southern Africa, volume 6, Nasou Ltd., Kaapstad ens., 1972.

DIE BLANKE BOERE IN OOS-INDIË, ONDER WIE DIE LAASTE AFRIKANERS
VAN CEYLON, 1903-1962 (1)

Theodor Christoph Sandrock, 1882-1953

deur C. de Jong

Tydens die Tweede Anglo-Boere-oorlog 1899-1902 het die Britte ongeveer 24 000 mans en seuns krygsgevangene geneem en tydelik in kampe in die Kaapkolonie en Natal ondergebring. Weens die gevaar dat invallende Boerekommando's die gevangenes sou bevry, het die Britse owerheid spoedig begin om ongeveer 20 000 gevangenes na kampe oorsee op nogal geïsoleerde plekke te stuur. Tot die middel van 1900 is gevangenes na Sint Helena gestuur, daarna tot die middel van 1901 na Ceylon (tans Sri Lanka), vervolgens na Bermuda en vanaf die begin van 1902 na afgeleë oorde in Voor-Indië. Op 30 November 1901 was die aantal gevangenes op Ceylon 5126¹⁾ en by die Vrede van Vereeniging ruim 5100. Oor Ceylon skryf S.P.R. Oosthuizen: "Ceylon het 'n gunstige en gematigde klimaat"²⁾. Dit is slegs ten dele waar. Die klimaat is geheel tropies, baie reënagtig en vogtig, baie warm en nie vry van tropiese siektes soos malariakoors nie.

Daar was vyf kampe op Ceylon, twee grotes en drie kleineres. Die grootste was Dyatalawa in die midde van die eiland, ongeveer 190 myl (304 km) oos van die hawe- en hoofstad Colombo, op 4 000 voet (1333 meter) bo die see in 'n vlei vol natuurskoon, Happy Valley genoem. Weens die hoogte is die nagte koel en die klimaat draaglik. Daar was ruimte vir sportbeoefening, die toevlug van talle gevangenes.

Die tweede groot kamp was Ragama, ongeveer 100 myl (160 km) van Colombo, laag bo die see en daardeur baie warmer en afmattender as Dyatalawa. Daar was min ruimte vir sportbeoefening. Dit was 'n soort strafkamp vir weerspannige en verstokte republikeinse Suid-Afrikaners en buitelanders. Hulle is merendeels uit Dyatalawa na Ragama oorgeplaas, 'n groot aantal na die oproer van Nuwejaar 1901, en sommige het 'n tydjie in die strafgevangenis Welikada of Wilakada in Colombo deurgebring.³⁾

Die aanleidings tot weerspanningheid en oproer was vermeende slegte behandeling deur kampbewakers, byvoorbeeld die skiet van gevangenes wat te dig by die buiteheining van doringdraad was, en aksie van kampowerhede om gevangenes te oorreed om die belofte van trou aan die Britse koning af te lê in ruil vir beloftes van beter behandeling of selfs vrylating. Die "diehards" onder die gevangenes was fel gebete op die "eedsweerders" of "joiners" en het hulle swaar gestraf, maar is daarvoor op hul beurt gestraf.

Op 31 Mei 1902 is te Vereeniging vrede gesluit en is die Boererepublieke definitief by die Britse ryk ingelyf. Die Britse owerhede het van die krygsgevangenes 'n verklaring van trou aan koning Eduard VII verlang as voorwaarde vir hul repatriëring. 'n Groot groep gevangenes het die verklaring dadelik onderteken, want hulle het in die verlies van hul onafhanklikheid berus en wou huis toe gaan. Andere het staatkundige of godsdienstige besware gevoel,

maar briewe van Boereleiers uit Suid-Afrika en die besoek van generaal J.H. de la Rey aan kampe op Ceylon in 1902 het hulle oortuig dat die aflê van die verklaring hul gewete nie sou belas nie en die een na die ander het onder-teken en aan boord van die skip na Suid-Afrika gegaan.

'n Klein aantal bewoners van sommige kampe het standvastig geweier om die lojaliteitsverklaring af te lê en mog daarom nie na Suid-Afrika terugkeer nie. Hul' motiewe was een of meer van die volgende:

- (1) Hul staatkundige en/of godsdienstige besware teen die verklaring was on-oorkomelik.
- (2) Hulle het hul gesin, ander familieledede, plaas en vee in die oorlog ver-loor en het daarom geen sin in terugkeer gevind nie.
- (3) Hulle was jonk, ongetroud en sonder hegte bande met familie en besit in Suid-Afrika. Hulle was daarom bereid om die avontuur van 'n toekoms buite Suid-Afrika aan te durf. 'n Goeie voorbeeld van hierdie groep is die jong Theodor Christoph Sandrock.
- (4) Hulle was buitelanders, slegs kort voor of tydens die oorlog in Suid-Afrika verblyfhoudend - gevestig kan ons nie altyd sê nie. Hulle het daarom geen hegte bande met Suid-Afrika gevoel nie en wou emigreer, te-rug na hul land van herkoms in Europa of elders of na 'n ander land buite die Britse ryk. 'n Voorbeeld van hulle was kommandant J.G. van Ham.

Hulle is deur die Britte die Irreconcilables, die Onversoenlikes, genoem en was vir die plaaslike owerhede 'n bron van verleentheid. Sommige is deur hulle hard behandel en in die tronk gesit. Die meeste het ten slotte verlof ontvang om te bly as vrye vreemdelinge, soos 'n groepie op Bermuda, andere is toegelaat om na 'n nie-Britse land te emigreer, soos die 21 Onversoenlikes op Ceylon. Hulle was die laaste bewoners van Dyatalawa en Ragama. Die feitlike leier van 'n groep van 20 was die genoemde J.G. van Ham wat in Nederlands Oos-Indië gebore was. Hulle is in die Welikadagevangenis te Colombo gesteeek en is na verskeie maande deur die regering van Nederlands Oos-Indië toegelaat om hulle as boere op Wes-Java te vestig. Hulle het daar in April 1903 aange-kom. Ek sal in die later bydraes op hul lotgevallen terugkom.

Die 21ste Onversoenlike was die 21-jarige Theodor Christoph Sandrock. Hy het nie tot die groep van 20 behoort nie, het moontlik nie in die tronk beland nie en het kans gesien om as enkeling verlof van die regering van Ne-derland Oos-Indië te ontvang om na Batavia te vertrek en hom in Oos-Indië te vestig.

Hy was die derde kind van Christoph Sandrock. Laasgenoemde is gebore te Herzfeld in Pruise in 1845, opgelei tot sendeling van die Lutherse Berlynse Sendinggenootskap en na die stasie Bethanie buite Bloemfontein gestuur. Karel Schoeman het onlangs oor die geskiedenis van dié sendingstasie voor Sandrock se koms onder die titel "Die huis van die armes" (een van die verklarings van Bethanie) gepubliseer.⁴) Linda Zöllner en dr. J.A. Heese het oor sendeling Sandrock geskryf:⁵)

"Christoph word in 1875 na Bethanie gestuur met die opdrag om veral in

die skool op Bethanie met die onderrig te help. Hy het ondervinding van boerdery gehad en onder sy leiding het die boerdery op Bethanie winsgewend geword. Hy het damme laat bou, die landerye laat omhein en so beter oeste gekry. In 1879 het die Regering van die Oranje-Vrystaat hom as vrederegter benoem. Gedurende die tagtigerjare het hy met 'n perdekar dagreise na Bultfontein en Boshof onderneem om die evangelie te verkondig en twee buitestaties van Bethanie, Katdoornpunt en Driekloof is deur hom gestig.

"In 1894 begin hy 'n sendingstasie by Springfontein wat hy Gerlachtal noem. Christoph het in so 'n mate sy gemeente se steun geniet dat hy 'n kerk en 'n skool kon oprig wat ten volle deur die gemeente gefinansier is. Gedurende die Tweede Vryheidsoorlog het hy kiste goedere wat hy van goedgesinde mense in Duitsland ontvang het, aan die vrouens en kinders in die konsentrasiekamp op Springfontein uitgedeel. Soms was dit selfs vir hom nodig om begrafnisdienste vir gestorwenes in die kamp te hou.

"Na die gewelddadige dood van Klobus op Bethanie word Christoph (van Springfontein) terugverplaas daarheen om die moeilikhede wat daar was, op te los. Hy tree in 1918 as sendeling af en vestig hom in Bloemfontein, waar hy oorlede is (op 12 November 1930)."

Hy is op 20 November 1877 getroud met Clara Albertine Rossman, gebore te Arheiligen by Darmstadt, Rynland, oorlede op 1 Junie 1925. Hul eerste drie kinders was August Marie Albertine, Heinrich Carl Reinhard en Theodor Christoph, gebore te Bethanie op 26 Februarie 1882.

Dit is duidelik dat Christoph een van die Duitse sendelinge was wat hom nie slegs op bekeringswerk nie maar ook op onderwys aan swartes en die landbou toegelê het. Hoewel die boere dikwels die sendelinge se houding jeens gekleurdes as te toegeeflik gekritiseer het, was Christoph se verhouding met die owerheid van die Vrystaat en in die oorlog 1899-1902 met die blanke bevolking uitstekend. Hy het toe gepoog om die lot van dié bevolking te versag. Sy derde kind het veel van sy vader se trekke oorgeneem, soos godsdienstin, ywer, lojaliteit jeens die republiek en later die Afrikanerdom en toewyding aan vooruitstrewende landbou.

Sy seun Theodor Christoph is op 28 Februarie 1882 te Bethanie gebore en omstreeks 1895 na die bekende Grey College te Bloemfontein gestuur. 'n Kollega van sy vader, sendeling Arndt⁶⁾, het in sy Bloemfonteinse jare as sy voog opgetree. Hy het bekende klasmaats gehad, onder andere N.C. Havenga (Klasie), minister van finansies van die Unie van Suid-Afrika.⁷⁾

Die oorlog het ook Theodor se lewe omgewoel. Op 27 Februarie 1900 het generaal P.A. Cronjé met sy leër by Paardeberg aan die Britte oorgegee, die militêre toestand van die Boererepublieke het vinnig versleg en op 13 Maart 1900 het die Britse leër Bloemfontein beset. Van studie en matriekexamens skryf, was vir Theodor geen sprake meer nie. Hy het geen eindeksamen afgelê nie en op kommando gegaan. In sy familie het romantiese verhale oor sy oorlogservarings gesirkuleer wat slegs ten dele waar kan wees. Na bewering het hy 'n Britse soldaat gehensop en sy perd, tuig en geweer afgeneem om op kommando te gaan. Dat hy lid van die befaamde Transvaalse Verkennerkorps van Danie Theron was, kan nie waar wees nie, want hy is reeds op 4 April 1900 by

Theodor Christoph Sandrock in Oos-Indië,
datum onbekend.

Foto uit familiebesit.

Theodor Christoph Sandrock en sy eggenote
Maria Elisabeth Mastenbroek
kort na hul huwelik te Batavia in September
1906.

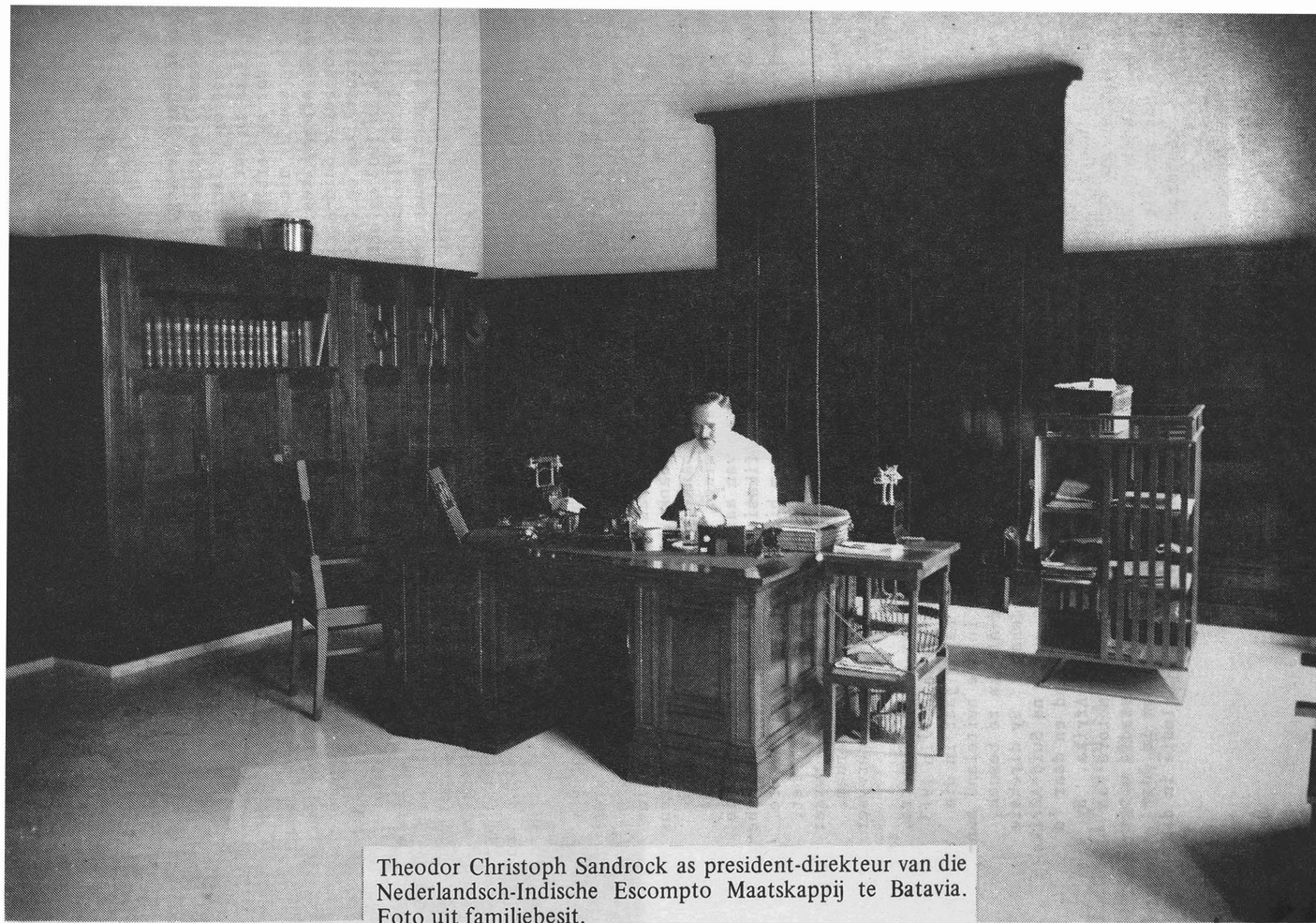
Reddersburg gevang. Hy is na die kamp Groenpunt te Kaapstad gestuur en na ongeveer 7 maande op die Britse skip 'Catalonia' na Ceylon oorgebring. Dié skip het op 8 Januarie 1901 in Colombo aangekom. Sy gevangennommer was 7076 en hy is in hut 74 in Dyatalawa ondergebring.⁸⁾

Oor sy verblyf op Ceylon is niks besonders bekend nie, maar na die oorlog wou hy nie die lojaliteitsverklaring aflê nie en hy was dus een van die Onversoenlikes, wat nie na Suid-Afrika mog teruggaan nie. Hy was jonk en wou buite Suid-Afrika 'n loopbaan volg. Hy het die geleentheid vir die Onversoenlikes op Ceylon om hulle in Nederlands Oos-Indië te vestig, aangegryp en in 1903 as enkeling na Batavia gereis. Daar het hy jongste klerk by die firma Tiedeman & Van Kerchem geword. Hierdie firma het die direksie van die groot handelsbank die Nederlandsch-Indische Escompto-Maatschappij⁹⁾ Naamloose Vennootschap (N.V.), sedert die stigting daarvan deur dié firma op 22 Augustus 1857, op hom geneem. By die oprigting van die Javasche Bank as sirkulasie- en handelsbank van Oos-Indië in 1828 was die Escompto-Maatschappij die eerste private handelsbank in die kolonie. In die tweede helfte van die 19de eeu het die Nederlandsche Handel-Maatschappij, gestig in 1824, geleidelik as handelsbank toegetreë.¹⁰⁾

In Desember 1901 is Tiedeman & Van Kerchem op hul versoek onthef van die direksie en het die Escompto-Maatschappij sy eie bestuur gekry. Hierdie verandering verklaar waarom Theodor na een of twee jaar in diens van die Maatschappij getree het.¹¹⁾ Oos-Indië was toe in 'n tydperk van vinnige ontwikkeling en groei en die handelsbanke het daarin gedeel. Volgens sommige was van die drie genoemde groot banke die Escompto-Maatschappij die aktiefste, onder meer met kliëntewerwing.

Theodor was goed opgelei en ywerig van aard en daar was in Oos-Indië groot behoefte aan jongelui met sy kwalifikasies. Hy is dan ook vinnig bevorder. By sy aanstelling is hy verplig om binne 6 maande Nederlands te leer. Blykbaar was die Nederlands wat hy in die Grey College geleer het, geheel onvoldoende. Hy het aandlesse in dié taal geneem by die onderwyser D. Iken te Batavia. Dié was getroud met Sina Mastenbroek uit Amsterdam. Haar jonger suster was Maria Elisabeth. Theodor het haar by sy onderwyser ontmoet en hulle het op 17 September 1906 getrou.

Hy was agent van die bank te Padang, 'n handelsentrum op Wes-Sumatra, en daarna agent te Semarang, die derde hawestad in rang op Java. In 1913 het 'n einde aan sy loopbaan gekom, so het dit gelyk. Na 11 jaar in die tropiese laagland met afmattende klimaat het hy verlof in die buiteland aangevra om met sy vrou en drie kinders sy familie in Suid-Afrika te besoek, want sy hart het altyd aan sy familie en geboorteland gehang. Sy direksie het sy versoek afgewys, hy het ontslag geneem en met sy gesin na Suid-Afrika gereis. Hy het vermoedelik reeds kontakte in Suid-Afrika gehad en daar 'n betrekking beoog, moontlik by die Nederlandsche Bank van Zuid-Afrika. Hy het onder andere Johannes Postmus, destydse inspekteur van bykantore van die Nederlandsche Bank, ontmoet. Dié instelling het hom maar stadig uitgebrei en Postmus het Sandrock gevra of daar 'n betrekking vir hom in Oos-Indië was. Sandrock het hom geantwoord dat die blankes in Oos-Indië in die

Theodor Christoph Sandrock as president-directeur van die
Nederlandsch-Indische Escompto Maatskappij te Batavia.
Foto uit familiebesit.

toekoms die mag aan die veel talryker inheemse bevolking sou moes afstaan en dat hy daarom Postmus en sy eie kinders afraai om hulle in Oos-Indië te vestig. Suid-Afrika sou hulle onder blanke gesag 'n veel beter toekoms bied. Postmus het wyslik in Suid-Afrika gebly en opgeklim tot president van die Suid-Afrikaanse Reserwebank van 1932 tot 1945.¹²⁾

Toe het daar weer een van die onverwagte wendings in Theodor se lewe en loopbaan gekom. Hy was nog geen twee maande in Suid-Afrika nie, toe die direksie van die Escompto-Maatschappij hom telegrafies versoek om so spoedig moontlik terug te kom en agent te Soerabaja te word. Soerabaja is die grootste hawestad van Oos-Indië en daar was die belangrikste kantoor van die Maatschappij na die hoofkantoor in Batavia. Dit sou dus 'n belangrike bevordering wees. Sandrock het die aanbod aanvaar en alleen na Java teruggereis. Sy vrou en drie kinders moes maande op 'n skip na Java wag en het ten slotte met die 'Ascanius' van die Blue Funnel-Line oor Australië na Oos-Indië teruggevaar. Onderweg na Australië het die Eerste Wêreldoorlog in Augustus 1914 uitgebreek. Die passasiers moes toe daeliks oefen om in die sloepe te gaan.¹³⁾

Die griepepidemie in 1918 het ook Oos-Indië en die gesin Sandrock swaar getref. Al die gesinslede het herstel, maar mevrou Sandrock het 'n nierkwaal oorgehou. Toe die Eerste Wêreldoorlog verby was, het sy met haar jongste kind van 7 jaar, Max, na Nederland gereis om daar genesing te soek. In Augustus 1919 is sy vyf dae na 'n nieroperasie aan embolie oorlede. Theodor en sy ander kinders, Herman en Theodor Heinrich, 12 en 11 jaar oud, het in Januarie 1920 na Nederland vertrek. Daar is Max versorg deur 'n ongetroude jonger suster van mevrou Sandrock, Alida, 30 jaar oud. Theodor het met haar getrou.

Die volgende plotselinge wending was die benoeming van Theodor tot president-direkteur van die Escompto-Maatschappij, hoof van dié bank. Hy het spoedig met Alida en Max na Batavia teruggekeer en die ander seuns vir hul opleiding in Nederland agtergelaat. Herman het daar regsgeleerdheid en Theodor Heinrich veeartsenykunde gestudeer en na hul studie na Suid-Afrika gemigreer.

Theodor moes weens sy benoeming sy Britse burgerskap - gevolg van sy geboorte in die Oranje-Vrystaat in 1882 - vir die Nederlandse verwissel en sy minderjarige kinders het bygevolg ook Nederlanders geword. Daarom moes die Sandrocks nā hul vestiging in Suid-Afrika 5 jaar op burgerskap van die Unie wag.

By sy aankoms in Oos-Indië was ook hierdie kolonie in 'n diep na-oorlogse depressie gedompel. Hy het die Escompto-Maatschappij deur die moeilike depressiejare geloods. Van 1925 tot 1930 was die ekonomiese toestand beter, maar van 1930 tot 1936 het die Groot Depressie Oos-Indië swaar getref. Die Escompto-Maatschappij het in dié tydperk danksy Sandrock se beleid met moeite kop bo water gehou, ook nadat hy in 1933 met pensioen gegaan het.

Hy was in sy vrugbare Indiese jare ook buite die bankwese aktief. Hy was verteenwoordiger van die Nederlandsch-Zuid-Afrikaansche Vereeniging te Amsterdam, opgerig in 1881, en voorsitter van die afdeling Oos-Indië